Fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna
Samrådshandling 6 februari 2020

Lokalisering av ett "Nysala".

Utdrag ur naturvårdsinventering av Uppsalatrakten av Tord Ingmar, Aron Bergmark och Gustaf Sandberg**.** Utförd på uppdrag av Uppsala stadsfullmäktige 1961, utgiven 1968.

> "En "Lunsenstad" skulle från natur- och miljövårdsynpunkter vara det obetingat sämsta av de tre alternativen. …….Vad angår Lunsens egna miljöförhållanden har särskilt västsidans halvmilslånga, flacka och ytterst magra hällmarksplatå med dess talrika småmyrar, föga naturliga förutsättningar med avseende på topografi och mark för en i stort tilltalande stadskaraktär. Staden skulle framstå som en ännu mer utpräglad pannkaksstad än en stad på Uppsalaslätten som trots allt har en del markerade 10-20 meters höjder. Det skulle därtill helt sakna slättens goda växtbetingelser för parkartad vegetation. Att Lunsen har dåliga naturliga förutsättningar som stadsmiljö motsäger inte att denna skog f. n. har ett påtagligt värde som ett stort och sammanhängande strövområde av "vildmarksartad" karaktär tätt inpå Uppsala. Något annat lika stort hällmarksområde finns överhuvudtaget i Uppland"

Den nya staden
Översiktsplanen omfattar planläggning av hela kommunens markinnehav i det enastående naturområdet i Norra Lunsen, all mark intill väg 255 från Lugnet till ICA Nåntuna. Lantbruksuniversitetets mark väster om väg 255 samt enskilda markägare med en del av Uppsalaslätten. Här ska byggas en stor och tät svensk stad på mycket kort tid. Det är en stor och mycket svår uppgift. Markområdets totala areal är på 1684 ha, varav 570 ha åkermark och 645 ha skogsmark.
Tillsammans med åkermarken som tas i anspråk för Södra Staden väster om Fyrisån är det en ansenlig mängd mark som är lämplig för livsmedelsproduktion

Markförutsättningar för bostadsbebyggelse.
De områden som reserveras för bostäder kommer senare bl a att utgöra de boendes närmiljö. Markområden för bostadsbebyggelse bör förutom att de är tekniskt lämpade också ge förutsättningar att skapa en god närmiljö. I Sävjaområdet är ytformen relativt plan, nordsluttningar är begränsade och vindförhållandena påverkas så stark av exploateringen att anpassning till klimatet måste ske vid bebyggelseplaneringen. Hänsyn till buller och föroreningar måste tas då grönytorna ges funktion och sammanhang.

Bevarande av naturmark inom kvarteren.
Här behövs en starkare skrivning med detaljerade anvisningar till detaljplanearbetet. När kvartersmarken sålts till entreprenörerna kommer förmodligen bevarande av naturmark annars aldrig att inträffa.
Planeringen av Sävja 1-4 föregicks av en noggrann inventering av den befintliga vegetationen och topografin. Den skulle visa vilka områden som var lämpliga att bebygga och vilka som kunde användas i planeringen av parker och gårdsmiljöer. Lunsens natur togs tillvara och därigenom sparades en grönstruktur som var färdig att använda samtidigt med inflyttningen. Förutsättningarna för att lyckas spara befintlig vegetation i och i närheten av bostadsområden

är att det avsätts tillräckligt stora sammanhängande områden med någorlunda opåverkad hydrologi och med en vegetation i lämplig ålder.

Befintlig vegetation är svår att ta hänsyn till när man bygger tätt. Bevarad vegetation får ofta inte de förutsättningar som krävs vad gäller yta, tillgång till vatten, ljus, vindskydd etc. Ett annat hot mot sparad vegetation är de nödvändiga ledningsdragningar som ofta hamnar i de gröna stråk man vill bevara. Planering för och lägesredovisning av dessa omfattande infrastrukturprojekt bör inarbetas i planen.

I det helt omdanade landskap som planen innebär med en uppbyggd markstruktur med omfattande sprängstensuppfyllnader och hårdgjorda ytor kommer trädutveckling inte bli den som illustrationerna visar. Även med modern markuppbyggnad för träd i hårdgjorda miljöer med biokol och skelettjordar kommer små jordvolymer att leda till god etablering men avtagande tillväxt och en begränsad utveckling.

Det räcker inte med en enkel stig mellan bebyggelsen och reservatsgränsen. För att undvika att marken närmast naturreservatet "förparkas" behövs en bredare övergång från bebyggelsen som med en mer parkartad karaktär genom en tidig förbehandling av vegetationen, som utglesning av skogen och därigenom skapa en slitstarkare marksvål. En sådan förbehandling av vegetationen bör ska inom alla de områden som ska bli framtida rekreationsområden.

Det är lätt att få intrycket att planförfattarna till den fördjupade översiktsplanen inte har studerat området innan de ritade en traditionell kvartersstad, som lades ut både längs väg 255 och i skogen Lunsen.

Barnen

När det gäller att pröva minimimått per person i planeringen är det viktigt att uppmärksamma barnens särskilda utrymmesbehov, som är betydligt större än vuxnas. Omfattande utemiljöforskning de senaste 30 åren har visat att allsidiga lekutrymmen är helt nödvändiga för barnens fysiska och sociala utveckling. Det bör alltså vara olika minimimått för olika brukargrupper kopplade till de utrymmesbehov som olika parkkvaliteter kräver för att fungera. Den mer representativa än funktionella gestaltningen av det offentliga rummet som idag är trend är oroväckande sett ur ett barnperspektiv. Med en parkkvalitetsinriktad parkplanering kan barnens behov bättre tillgodoses.

Trafiken

Huvudgatan för motorfordon med påfart till E4 slingrar sig i förslaget genom det planerade Sävja. Den är planerad så för att det ska vara besvärligt för bilar att ta sig igenom och därigenom undvika den. I ett tidigare förslag med broförbindelse över Fyrisån, fanns alternativ med bilbro. Då beräknades ett trafikflöde på mellan 12 000 och 25 000 bilar/dygn genom Sävja beroende på om vägen anslöts till E4 eller ej. I den analysen hade antagits att 2000 bostäder byggdes i Dag Hammarskjöldstråket och 5000 i Sävja jämfört med 13 000 respektive 21 000 enligt överenskommelsen med staten. Många bilister från Gottsunda och Dag Hammarskjöldstråket kommer att ta vägen genom Sunnersta- Flottsund-Väg 255 till E4 genom det planerade Sävja, i stället för Kungsängsleden, som redan idag är för liten. Planens förslag blir som att lägga en Tycho Hedéns väg slingrande genom Sävja. Jag kan också fråga mig hur anläggningen av en boulevard omgiven av ett intensivt stadsliv med gatucaféer rimmar med att väg 255 är en viktig genomfart till andra stadsdelar i Uppsala och mot Stockholm.

Bro över Fyrisån
Den planerade bron och vägen tar ytterligare brukningsvärd åkermark i anspråk, vilket strider mot Miljöbalken och Uppsalas uttalade vilja att spara åkermark.
En bro över Fyrisån kommer, var den än läggs i detta känsliga avsnitt av årummet, med höga vägbankar på respektive sida helt förstöra den vida blicken i över Åriket mot staden. Den skulle minska naturreservatets natur-, kultur och friluftsvärden på båda sidor om ån.
Konsekvenserna för vägens fortsättning öster om ån med korsningen av Nåntunavägen med den branta stigningen mot Väg 255 har inte beskrivits. Möjligtvis behövs att en vägbank börja byggas redan på fältet nedanför Nåntunavägen för att få en acceptabel lutning upp till Väg 255.
Alternativen till förbindelser över Fyrisån vid Ultuna anser jag ska sökas i redan påverkade miljöer och där intrången kan minimeras.

Anders Lindgren 2020-05-13